1ste. Jaargang. **Curacao den 3. Mei 1834.** **N° 18.**

AMIGOE DI CURAÇAO.

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, *Curaçao,* — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, *Aruba,* — Playa.
JOSÉ A. ROSA HERRERA, *Bonaire,* — Playa.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un anuncio di 1 té 7 regel fl. 0.50, cada regel mas fl. 0,07½.

PAUS LEO XIII.

—o÷o—

Den 3n. Maart l. l. waren er 6 jaren verloopen, sedert den dag waarop de Roomsch Katholieke Kerk voor het eerst Leo XIII als gekroond Paus en Koning, en Algemeene Vader der Christenheid begroette en huldigde. Geheel de wereld stond verbaasd over die Paus-keuze. Een 68-jarigen grijsaard toch was de herderstaf van Petrus toebetrouwd! Wel aanvaardde die grijsaard met de woorden van den eersten Paus: *Heer, Gij weet dat ik U liefheb!* den zwaren last van het goddelijk Stedehouderschap; maar— zoo vroeg de menschelijke wijsheid te midden van de hevige stormen die het scheepje van Petrus teisterden en iedereen smachtend deden uitzien naar de eerste lichtstraal als de bode van hoop en van redding; naar de machtige Hand, die nogmaals kalmte en vrede zou gebieden over de woedende baren— maar zal Hij, die zwakke grijsaard, Kerk en Maatschappij kunnen redden van den ondergang? Zal dat matte oog voor zijne kampioenen den veiligen weg ontdekken en met zekerheid aanwijzen? Zal die hand, bevende van ouderdom, met forschen greep het roer omklemmen en het schip reddend heensturen door de hoog opgezweepte golven?—

„Eene Arabische fabel" aldus drukt een der voornaamste Protestantsche organen zich uit, „verhaalt, dat de groote Piramide door koningen van vóór den zondvloed is gebouwd, en dat zij alléén onder alle menschenwerken den vloed overleefde. Zoodanig is het Pausdom; het werd gedompeld onder de groote overstrooming, maar zijne grondzuilen werden niet geschokt; en toen de wateren vielen, stond het alleen te midden der ruïnen van de verwoeste wereld.... Ja, het Pausdom bestaat nog en niet in een toestand van verval, niet als eene ruïne, maar vol leven en jeugdige kracht...... Als wij de vreeselijke stormen herdenken, waaraan zij (de Kerk) weerstond, dan begrijpen wij waarlijk niet, *hoe zij vallen kan.*" (*)

(*) Edinb. Review. *De Pausen.* Eene geschiedkundige Studie van fr. *J.* V. de Groot, Ord. Praed.

Nevens deze profetie der geschiedkundige wetenschap, weerklinkt nog immer voor den geloovigen Christen het: *Tu es Petrus — Gij zijt Petrus, en op deze* STEENROTS *zal Ik Mijne Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.*

———

Op dit oogenblik is Leo XIII reeds sedert eenige weken zijn 75e. levensjaar en het 7e. jaar van zijn Opperpriesterschap ingetreden. En wie ter wereld heeft bij het beschouwen zijner daden, bij het aanhooren van zijn woord, ooit aan zwakheid en afgeleefdheid gedacht zelfs? Wel werd die ouderdom nog verzwaard door zijne gevangenschap in het Vaticaan; door hoon en onrechtvaardigheid dag in, dag uit aan zijne Koninklijke en Opperherderlijke rechten gepleegd: maar in dat 6-tal jaren zijner regeering heeft Paus Leo een levenskracht en in den strijd een heldenmoed ontwikkeld, die al zijnen vijanden eerbied en hulde afdwongen en alle vorsten der wereld met ontzag naar zijn pauselijken troon deden opzien.— Vraagt men, hoe het mogelijk was, dat van dien zwakke en machtelooze zooveel kracht en sterkte uitging, dan geeft de eigenaardige plaats die Leo XIII in de geschiedenis der pausen heeft ingenomen hierop het antwoord.

In gevangenschap geboren, en sedert van haast alle tijdelijke hulpmiddelen om zijn Stedehouderschap waardig en gevoegelijk uit te oefenen, beroofd; ja, nauwelijks vrij en onbespied in zijne gemeenschap met de millioenen en millioenen Katholieken, wier hoofd en vader hij is, stroomde er niettemin èn over zijne Kerk èn over de geheele menschelijke maatschappij onzer dagen een macht en invloed van hem uit, die ons de woorden van den eersten Napoleon in het geheugen terugroepen: *Alexander de Groote kon zonder tegenspraak zich Jupiters zoon noemen. In mijne eeuw ontmoet ik een priester* (Paus Pius VII), *machtiger dan ik:* hij toch beheerscht den geest, ik enkel stof.

Wij weten maar al te goed, welke vorsten en machthebbers van onzen tijd hetzelfde ook van onzen tegenwoordigen Paus kunnen en moeten getuigen. Geen diplomatie met haar fijn gesponnen weefsel van misleiding en bedrog kon de wijsheid van Leo verschalken; integendeel voet voor voet heeft de vijandige staatkunde terrein verloren, en voor ons is de hoop en verwachting dat nogmaals, en in de naaste toekomst reeds, de overwinning aan de zijde van den Paus en de Katholieke Kerk wezen zal, volstrekt geene dwaasheid.

———

Onschatbaar zijn ook de diensten, die Leo's wijsheid en de macht van zijn opperherdelijk woord aan de maatschappij bewezen heeft. Als herder der volkeren richtte hij dat beurtelings onderwijzend en vermanend woord tot Vorsten en Onderdanen, door beiden steeds met eerbeid, en door de eersten niet het minst met dankbaarheid aangehoord en beloond. Het Socialisme werd door één enkele Encycliek van Paus Leo meer en pijnlijker getroffen, dan door den staat van beleg dien de ijzeren Kanselier er te Berlijn tegen liet afkondigen. Engeland en Spanje, Rusland en Duitschland kennen geen machtiger bondgenoot en verdediger van hun Vorstelijken troon of van hunne inwendige orde, rust en vrede, dan den grijsaard op het Vaticaan, die, zelf door hun toelating en goedkeuring van den Konningszetel verdreven, op de edelste wijze kwaad met goed wist te vergelden. Millioenen katholieken weerhield hij van gruwelijke aanslagen met kruit en dynamiet of heeft hij van schuldige opstandelingen tegen hun wettig maar onrecht plegend gezag, tot trouwe onderdanen bekeerd. Ziedaar de koninklijke wraak van den Paus, den grootsten weldoener der maatschappij!

Behalve nu dat de Heilige Vader op deze wijze tevens zijn macht van Herder en Leeraar over zijne Katholieke kinderen krachtig deed gelden, werkt de onuitputtelijke zorg, waarmede hij voor de meer innerlijke belangen der Kerk waakt, te recht ieders bewondering. Op de eerste plaats zou hier in aanmerking moeten komen, hoe Leo XIII, algemeen om zijn diepe wetenschap en verheven kunstzin geroemd, den eersten stoot gaf aan de herleving der echt christelijke wijsbegeerte in onze dagen, alsmede aan de uitbreiding van de studie en kennis der Geschiedenis, door het aanwijzen en toegankelijk stellen van de beste historie-bronnen. Immers, geen enkele Katholieke waarheid schroomt in het licht te treden van de menschelijke wijsheid en wetenschap; noch is de Katholieke Kerk bevreesd voor de waarachtige getuigenis der historie. Verder, hoe niet alleen de persoonlijke godsvrucht van Leo, maar bovenal zijn juiste blik in de tegenwoordige behoefte der Katholieke Kerk de heilzaamste voorschriften in het leven riep, om in elke richting den Katholieken godsdienstzin onder zijne kinderen vaster grondslag en ruimere verspreiding mede te deelen.

Die voorschriften, ook waar zij de veralgemeening van de degelijkste en verhevenste vereering of aanroeping der Vlekkelooze Moedermaagd ten doel hadden, werden zelfs door Onkatholieken niet misduid, veeleer geëerbiedigd; alleen hier en daar hoorde men ze door het uitvaagsel van wat nog redeloozen haat koestert tegen de leerstellingen der Katholieke Kerk niet met ernst bespreken, maar, wat gemakkelijker is, bespotten.

Wil men een ander, en welsprekender bewijs van Leo's levenskracht, en hoe die het inwendige leven zijner Kerk ten goede is gekomen? De volgende statistiek, gelooven wij, voldoet aan de hoogste eischen die men stellen kan.

In de 6 jaren van zijne regeering stichtte Paus Leo XIII 4 nieuwe aartsbisschoppelijke zetels; 6 apostolische prefecturen werden in vicariaten, 2 bisschoppelijke zetels in aartsbisschoppelijke veranderd; terwijl er niet minder dan 18 nieuwe apostolische vicariaten en 20 nieuwe bisschoppelijke zetels gevestigd werden: in 't geheel dus 52 nieuwe zetels!

———

Geen wonder, dat Paus Leo XIII reeds onder de grootste mannen der 19e. eeuw medetelt. In hem bekleedt een uitstekend en vroom Opperpriester den Stoel van Petrus; vorsten en volken luisteren met eerbiedenis naar zijn woord; wetenschap en kunst vereeren hem als een voortreffelijk beoefenaar, als een machtigen voor-

stander en verdediger; de maatschappij in 't algemeen, en tal van edele natiën in 't bijzonder erkennen in hem een weldoener; waar hij spreekt (getuige de jongste Encycliek: over de afdwalingen van Frankrijk, de oudste dochter der Kerk) daar vermeestert hij aanstond de aandacht van allen: niemand, of hij houdt op onverschillige te zijn.

Ook van een aanstaande, allergewichtigste Encycliek, waar dezer dagen de telegraaf ons melding van maakte, zijn wij zeker, dat zij de volkomen uitdrukking wezen zal van Paus Leo's edel karakter en hooge gaven: *Waarheid* en *waardigheid*. Waarheid, die voor de ernstige denkers van onzen tijd menig helder lichtpunt zal uitstralen over zekere maatschappelijke toestanden; waardigheid, die ook dan den tegenstanders wederom tot eerbied en ridderlijkheid zal stemmen.

„Weinigen onder de Pausen— hier eindigen wij met de woorden van de *Moniteur de Rome*— was het gegeven, de voltooiing nog bij hun leven te aanschouwen van het gebouw, waar zij hun arbeid aan ten offer hadden gebracht. Mogen Leo XIII nog vele levensjaren zijn beschoren, om zijn werk (het werk des vredes) op onwrikbre grondslagen te vestigen; en God verleene hem, nog eenmaal in dit leven een blik te werpen op den dageraad van den dag der victorie, waarvoor hij leven en krachten ten beste geeft."

FENOMENO CREPUSCULAR.

(*Continuacion*).

Un bista asina briljante, koe té awé, ni pa su forza (intensidad) ni pa su duracion, nunca tabata scirbí den anales (boeki coe cos di cada anja ta scirbir aden) di ciencia, no por a larga di jama masjar atencion di homber científiconan, no solamente pa busca su causa, sin tambe pa sabi si lé por tien algun consecuencia, i en casoe k'é por tien, cual lo por ta su consecuencia. Té ainda e cuestion-aí ta asuntoe di discusion largoe. Lo nos splica coe poco palabra i teoría i pronósticonan koe ta hacir i koe a jega na nos conocementoe. (Pronóstico ta nifica papiamentoe padilanti di lo kó lo por bin socede.

Na Noord-America ora nan a haja sabi k'é tabata general na henter continente Americano, nan a keré, koe su causa tabata erupcion di e volcannan di peninsula di Alaska, koe n'e tem-aí tabata na nan nomber, maar e opinion-aí además koe nan no a admitié, Profesor Brooks, a bisa, koe ta stof meteórico koe tien den atmósfera, of ta diferencia di densidad di mees atmósfera ta causa di é fenómeno. (Meteoro ta nifica e cosnan, gas, stof of piedra mees koe ta bini for di aleeuw di nos mundoe bin cai riba di é, manera e luznan koe nos ta jama strea koe ta coeri, koe no ta nada mas koe un poco gas of un poco stof koe ta bini di masjar aleeuw bin drenta nos atmósfera (aire), i koe ora é drenta, coe ligereza k'e ta boela coe n'é, ta haci é cende na candela i cai riba tera. Anto stof meteórico ta un stof di e sortonan-aí, koe nos mundoe mees lo a topa den su camina rond di solo. Si ta berde koe esai ta causa di djé fenómeno koe nos ta trata di djé awor, anto sigur aire di henter mundoe ta jeen di e stof-aí. Lo nos mira mas aleeuw. Ta cos koe hende sabi, koe miljoen i miljoen di meteoro telescópico (koe solamente hende por mira coe un teleskoop of kijker grandi) ta cai henter tempoe riba nos mundoe, i koe ora nan drenta e parti di mas haltoe di nos aire, nan ta cende na candela i perde den aire pa motiboe di e gran color koe nan ta causa coe nan fregamentoe den atmósfera. Lo ké ta sali for di e kimamentoe-aí ta cai poco-poco riba tera bao di forma di un stof metálico (di metal) masjar fini, segun nan a obserba masjar hopi bez. Mr. Brooks a explica tambe un teoría, koe den sistema solar (Solo coe toer lo ké ta rond di djé) tien berdadera nubia, inmensa i masjar hopi di meteoro telescópico koe ta draai rond di solo, koe e meteoronan-aí algun bez ta jena un lugar masjar grandi den hanchura di Cieloe, camina algun bez nos mundoe mester pasa den su biaga k'é también ta haci constantemente rond di solo. Es meteoronan-akí, maské atómicos (na stof di mas fini koe hende por corda) i invisibel na nos bista. sa haci un descomposicion di e straal di solo koe ta pasa den nan i koe ta causa berdadera di hopi color koe nos sâ mira na cieloe.

Nan a doena hopi explicacion mas. Maar maské toer ta diferente un foi otro, toer ta bini overeen den un puntoe, koe ta: koe hende ta mira e colornan-aí na cieloe solamente na ora di crepúsculo, pasobra straal di solo ta pasa den un sustancia masjar delegar, koe ta rond di nos globo (mundoe), i ta solamente ora solo ta basta abao cerca horizon, promer koe su salida of despues k'el a baha, koe e capa di sustancia-aí ta basta hanchoe pa causa un descomposicion di luz. Si e sustancia-aí t'e mees koe a causa e colornan koe henter dia n'e lugarnan cerca Java na Augustus, ainda nan no a decidi, maar, sí nan ta combini koe e capa-aí no ta basta diki pa causa e mees fenómeno awor, koe sin duda tabatien su causa den *refraccion* di straal di solo koe ta pasa deer di e capa, mientra koe lo ké ta socede awor, ta resultadoe di reflección di straal di solo, na ora koe solo ta hajele na un posicion favorabel pa causa e reflección-aí.

Naturaleza di e capa-aí koe ta refleha luz di solo, ta un asuntoe di discusion grandi den hende científiconan. Algun di nan kier, k'e ta di origen cósmico (cósmico casi mees cos koe meteórico ta e cosnan koe ta boela den espacio di cieloe i koe ta di mees naturaleza koe e materia koe mundoe ta traha di djé); algun otro kier, k'é ta telúrico (koe ta pertenece na nos globo) of coe otro palabra, algun ta kere, k'é ta bini for di e distancia grandi interplanetario (meimei di planetanan) of interestelares (meimei di streanan) i algun otro ta kere, k'é ta bini di nos globo mees. E di promé nan ta sigura, koe un sustancia koe ta sali for di nos globo, lo no por causa un fenómeno asina general manera lo ké nan a obserba, i nan ta prefera di kere koe nos globo of henter sistema solar den su movimiento den espacio a contra coe nubia *masjar masjar* grandí di stof cósmico, koe pa motiboe di su poco densidad (peso) no por penetra sino un parti chikitoe den nos atmósfera i é ta keda na su parti mas afó. Nan ta bisa, e nubianan-aí di stof cósmica, koe ta resultadoe di destruccion di algun astro of strea antigua, of di otro causa, ta existi realmente, segun nan a demostra (bewijze) coe hopi obserbacion científica; maar koe té awor, nan no a obserba e fenómeno di diferente color koe nan a causa, tal bez, ó probablemente pasobra ora nos mundoe of nos sistema solar a coeminza pasa meimei di algun di e nubianan e no tabata basta diki pa causa ningun fenómeno, koe despues ora e ta na meimei caba e stofnan tabata basta hopi pa haci nos mira nan, i koe despues, lo ké ta socede awor, ja mundoe ta cerca di sali for di é, i p'esaí e fenómeno ta menos sterki. Algun otro defensor di e teoría di materia cósmica ta kere, koe mundoe a pasa den raboe di algun comeet, i podeser di es ún koe nan a obserba poco tem pasar na Italia.

Esnan koe ta kere koe e sustancia ta bini di nos globo mees, ta ninga su causa den stof cósmico, bisando, koe *nunca* ningun hende a mira e color crepuscular té awor, i koe nunca falta masjar hopi meteoro of strea koe ta coeri, koe semper ta companja e nubia di stof cósmiconan-aí, i també pasobra e fenómeno a dura muchoe largoe; wel, como ja é ta dura mas di cuater luna caba, i siendo koe nos sistema solar ta biaga den espacio coe un velocidad di 240 miljoen di kilómetro (mil metro cada unoe), pa anja, e suposicion-aí lo meste doena na e nubia di stof cósmico, un grandura inmensa, koe lo no baha di ochenta miljoen di kilometer di toer banda, lo ké nan ta kere nos tien té awor.

Nan kier bisa, koe su causa ta un sustancia vulcánica masjar masjar lihé principalmente di puimsteen, koe berdaderamente ta un sorto di glas koe a sali no solamente di e vulcan di Krukutsa i barios otro mas cerca Java, sino també di vulcannan di henter mundoe, koe n'e ultimoe tem tabata haci nan trabao coe masjar forza. Contra e teoria di stof vulcánico i di stof cósmico mees, algun otro ta pone falta di *niebla* coral, koe tabatien mas di binti casoe probá na Europa den di e sigloe-akí, i koe ta masjar natural di tien atrobé den casoe koe nos ta trata awor. Tal bez si nan examina e sustancia estranjonan di aire coe un microskoop, lo nan por haja algun luz mas sigur riba e asuntoeakí.

Por fin, algun otro mas, i den nan e famoso Mr. Ellery, astrónomo i meteorólogo (obserbador di cieloe i di streanan i también di lo ké ta socede den nos atmósfera) di goebierno Ingles na Melbourne, Australia, ta kere koe e fenómeno tien su causa den condicion higrométrica (mas of menos jeen di damp di awa) particular di parti mas haltoe di nos atmósfera; pues, segun Mr. Ellery ta declara, *análisis espectral* ta moestra un hanchura grandi den di e strepinan di atmósfera, principalmente di esnan koe M. Janssen a proba koe tien su causa den bapor di awa den parti mas haltoe di nos atmósfera.

Kiko koe por ta causa di e fenómeno briljante-aí, toer ta combini koe su influencia ta dependé di estadoe general di nos aire. Pa cabamentoe lo nos bisa, koe parti di pronósticonan di Flamarion ta socedé, pues nos por corda k'el a anuncia koe den di e anjanan-akí, lo tien barios fenómeno i cataclismo.

Tampoco lo ta di mas, koe nos trece na bista, koe é fenómeno ta favorecé masjar hopi un nomber; es tá, Mahdi, profeta falsoe di Sudan. Tien un legenda mahometana di Koran, koe ta nuncia koe hopi cos raar lo parce, huntoe coe n'é na cieloe i na tera; i como e fenómeno na Egipto a jega na mees tem koe e promé triunfonan k'el a haci, el a sà di probecha di e circumstancia p'é haci su sectarionan bira mas i mas fanático.

DE VERVOLGING IN WESTELIJK TONGKING.

De *Missions Catholiques* deelen het volgende mede omtrent eene vreeselijke vervolging, die in bovengenoemd land tegen de missionarissen en Christenen is uitgebroken.

Het Annamitische gouvernement, verwoed over hetgeen het als zijne onderwerping aan Frankrijk beschouwt, had, na de inneming van Sontay aan de gouverneurs der provinciën van Tongking, die niet door de Franschen bezet zijn, in het geheim het bevel uitgevaardigd de Christenen te vermoorden. De gouverneur der provincie Thanh-Hoa, een slim en voorzichtig man, heeft aan dit bevel geen gehoor gegeven; doch de vierde mandarijn der zelfde provincie plaatste zich toen aan het hoofd der benden van Christenvervolgers en heeft in zijn vernietigingswerk eene schromelijke woede aan den dag gelegd. De bloedige tooneelen hebben den 25 December een aanvang genomen en op Kerstdag zijn twee Christengemeenten verwoest. Doch op 13 Januari is de vervolging eerst voorgoed begonnen. Pater Hoc, Annamitsch priester en pastoor van de Parochie Nhando, die vernomen had, dat de soldaten der mandarijnen in aantocht waren en zij het vooral op hem gemunt hadden, poogde zich op genoemden dag door de vlucht te redden, na vooraf de H. Mis te hebben opgedragen. Met zeven catechisten of misdienaars stapte hij in een boot om eene nabijgelegen rivier over te steken. Op deze boot bevonden zich bovendien nog twee Christenen, die als roeiers dienst moesten doen. Maar nauwelijks waren zij er in gezeten, of hunne vijanden achtervolgden hen. Zij begonnen met de twee roeiers te onthoofden, en namen vervolgens den pastoor gevangen, dien zij geboeid naar het dorp terugvoerden. Hij werd midden op de markt onthoofd. Daarop namen zij het lichaam van den eerbiedwaardigen priester, brachten het in de dorpskerk en bonden het aan een pilaar vast; hierop werden alle neophieten, die zij konden vinden, eveneens aan de overige pilaren van dezelfde kerk vastgebonden, en eene hoeveelheid brandstoffen werd voor de ongelukkigen opgestapeld en aangestoken.

Afgrijselijk schouwspel!... Deze arme Christenen, die levend verbrandden, stieten hartverscheurende kreten uit, terwijl de soldaten met hunne lansen gewapend rondom den vuurpoel de wacht hielden, om geen enkel hunner slachtoffers te laten ontsnappen. Het aantal Christenen, die bij deze vreeselijke marteling het leven hebben verloren, is nog niet met juistheid op te geven.

De geheele parochie is verwoest; alleen de vicaris, een Annamitisch priester, met name Binn, die in een naburig gehucht eene missie hield, heeft zich kunnen redden. Twee anderen parochies zijn eveneens vernield en de Christenen in grooten getale om het leven gebracht; de Annamitsche Priesters hebben zich in de bergen en in het bosch kunnen verschuilen, waar zij verscheidene dagen zonder eenig voedsel hebben doorgebracht.

In een vierde parochie hebben 160 Christenen het leven verloren. Eindelijk hebben nog twee Christen gemeenten veel geleden; en het is niet mogelijk het aantal slachtoffers op te noemen.

De mandarijnen hebben zich niet tot de provincie Thanh-Hoa bepaald. Daar zij wisten, dat er bij de wilden van Taos ook missionarissen waren, zijn zij met hunne troepen daarheen getrokken.

In het eerste district waar zij aankwamen, zijn drie missionarissen bij hunne nadering kunnen ontvluchten. Een hunner heeft zes dagen in een bosch doorgebracht, waar hij zich met wilde wortelen moest voeden. Daarna is hij in handen der soldaten gevallen, die hem de gruwzaamste mishandelingen deden ondergaan. Men heeft hem een zwaren schandpaal aan den hals gebonden en in dien deerniswaardigen toestand aan den Gouverneur der Provincie overgeleverd.

Op dat tijdstip had in de politiek eene althans voorbijgaande omkeering plaats. De heer Tricon had zich bij het hof van Hué aangemeld, om het tractaat van den 23en Augustus met den nieuwen Koning Kien Phuoe te erkennen. Bij het vernemen der aankomst van den Franschen diplomaat was de bestuurder van het koninkrijk, wiens geslepenheid even groot is als zijn haat tegen den naam van Frankrijk en Christen, erg ongerust over zijn eerst gegeven bevel betreffende de Christenen; en daar hij vreesde dat hij zich door hen om het leven te brengen, in de waagschaal zou stellen, haastte hij zich, naar het scheen, om zijn gegeven bevel te ontkennen en in te trekken.

De Gouverneur van Thanh-Hoa kreeg deze tijding op het oogenblik dat pater Pinabel met al de eereteekenen van een geloofsbelijder in zijne handen was overgeleverd; dit was het behoud voor onzen medebroeder, wiens naam, zonder deze onverhoopte hulp der Voorzienigheid, ongetwijfeld de bloedige en reeds zoo lange lijst vergroot zou hebben van de missionarissen van het Genootschap der Vreemde Missiën, welke in Annam uit geloofshaat ter dood gebracht zijn.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

De stoombooten van de Red „D” lijn zullen van Curaçao naar New-York vertrekken: 9, 16, 27 Mei —zij worden uit New-York hier verwacht: 11, 14 en 31 Mei.

— De PAKKET vertrekt a. s. *Woensdag* den 7n dezer.

— Iemand, die zich teekent *Daniel de Sola*, is in verzet gekomen tegen de opmerkingen, die wij in ons Nummer van 19 April geschreven hebben over den Heer D. de S.'s beschouwingen, handelende over „Het Wetsontwerp op het onderwijs", en opgenomen in „de Vrijmoedige" van 10 April. 't Is duidelijk, dat de schrijver van dat verweerschrift geen antwoord van onze zijde verwacht; immers reeds tweemaal hebben wij uiteengezet, dat wij geen polemiek kunnen aangaan, tenzij met inachtneming van sommige toen duidelijk door ons omschreven voorwaarden. Hieraan moeten wij ons houden, gelijk wij reeds vroeger deden.

VENEZUELA. — Het ministerie door President *Joaquin Crespo*, benoemd, is aldus samengesteld: *González Guinan* voor Binnen. Zaken; *Lara* voor Kooph. en Landb.; *M. F. Pimentel* voor Openb. Onderwijs; *M. Carabaño* voor Openb. Werken; *Rójas Paúl* voor Financiën; *Julio S. García*, voor Openb. Crediet; *A. S. Ibarra* voor Oorlog en Marine; *V. Amengual* voor Buiten. Zaken.

NEDERLAND.

ATJÉ.— Als een nieuw bewijs van het verraderlijk karakter der Atjehers kan het volgende feit dienen, uit den allerlaatsten tijd.

Bij Lambaroe ligt eene zoogenaamd „bevriende" kampong, welke onlangs, naar het zeggen van de bewoners, aangevallen was en onze hulp verzocht. Goed; op dit verzoek werd een troep van 80 militairen met een bevelvoerenden officier daarheen gezonden en allerhartelijkst ontvangen. De officier informeerde, waar de vijand te vinden zou zijn, en kreeg de noodige aanwijzingen.

Toen hij nu naar de bewuste plaats wilde oprukken, stelde het kamponghoofd hem met een uiterst vriendschappelijk gezicht voor: om tachtig zijner Atjehers, met de klewang gewapend, tot versterking van den troep, mede te laten gaan. „En waar zouden die dan loopen?" vroeg de officier.—„ Wel, hier en daar, tusschen de soldaten in!" was het antwoord. De bevelvoerende officier dacht na, wantrouwde den voorslag en begon lont te ruiken. „Neen, jij gaat mede, en de anderen blijven thuis," zoo luidde al spoedig zijn beslissing. *Zoo* gezegd zoo gedaan. De troep marcheerde af, met grooter voorzorgen en omzichtigheid dan anders het geval zoude geweest zijn, en kreeg al spoedig kennis van eene door den vijand gelegde hinderlaag, sterk tweehonderd-vijftig man!

Een ander bericht, een telegram, door den militairen commandant van Atjeh en onderhoorigen verzonden, doet mede de vijandelijke gezindheid der Atjeners tegenover ons uitkomen.

„Stelling vijand bij Relong en Lepong," wordt daar gezegd, „door colonnes Anagaboeng en Glé Kambing aangevallen op 26 Junuari. Vijand met verlies verdreven, liet twaalf dooden en één gevangene in onze handen. Wij één inlandsch fuselier gesneuveld, drie minderen gewond, waarvan één zwaar."

BERLIJN, 18 April— Men vreest, dat keizer Wilhelm, mocht hem nogmaals eene ongesteldheid aantasten, wegens zijn hoogen ouderdom moeielijk meer den dood ontkomen zal. De *Reichsanzeiger* deelt een ministerieël besluit mede, waarbij gelast wordt dat, te rekenen van 1 Januari 1883 de uitbetaling der bezoldiging aan de geestelijkheid van het aartsdiocees Keulen weer geregeld zal plaats hebben. Een nieuwe stap dus tot den vrede, die onder de katholieke bevolking groote blijdschap zal teweegbrengen!

PARIJS.— De *Temps* logenstraft het verhaal aangaande het porseleinen tafel-servies uit Sèvres, door keizer Wilhelm op zijn jongsten verjaardag ontvangen. Het blad zegt, dat het servies uit Sèvres gezonden werd door baron van Bleichröder, bankier des Keizers, en die de week vóór den verjaardag te Parijs is geweest.

HAVRE.— De uitvoer van dynamiet van hier naar Engeland gaat ongestoord zijnen gang. Geen enkele wet kan het verhinderen. Die helsche stof wordt bij ronde stukken van 5 centim. in middellijn en ter dikte van 1 centim. in geölied papier gewikkeld, dan zorgvuldig tusschen de voering der bovenkleederen geborgen, en aldus in Engeland overgebracht ondergaat zij de laatste bewerking.

NEW-YORK.— Volgens een telegram uit Rome [18 April] heeft Z. H. aan het Collegie der Cardinalen een Encycliek voorgelezen, waarin hij een breed uitgewerkte Geschiedkundige, Wijsgeerige en Staatkundige verklaring geeft van den oorsprong en het doel der geheime genootschappen.

— Thans wordt in Amerika door de Iersche uiterste partij een „Dynamiet-maandschrift," uitgegeven, waarin de „wetenschappelijke oorlog," dien „de zwakkere tegen den sterkere voeren moet," tegen den Engelschen erfvijand gepredikt wordt. „Wij gelooven," aldus de uitgever, „aan het dynamiet; maar ook het kruit, de revolverkogel en de dolk zijn niet te versmaden. Het fonds voor de vaderlandslievende dynamietpropaganda bedraagt aanvankelijk 27,000 dollars; maar „er is meer noodig; want er valt nog veel te doen." Het blad geeft een ontzettend register van ter dood veroordeelde „verraders, die uit den weg moeten worden geruimd. Daaronder vindt men o. a. de rechters, gezworenen en getuigen à charge met de verklikkers in het Phoenixpark-proces; „de Londensche moordenaars van O'Donnel" etc. Aan 22,000 personen is een proefnummer gezonden met een verzoek om door hunne bijdragen het „patriottisch dynamietfonds" te willen steunen.

SUEZ, 18 April.— Aan boord van de stoomboot *Inchgarvin*, die heden van Bassein (Indië) hier binnenkwam, zijn twee personen aan de *cholera* overleden. Te Calcutta breidt die ziekte zich uit; in de vorige week zijn er niet minder dan 257 choleralijders bezweken.

CAIRO, 18 April.— De Mahdi is tweemaal door de Tegeba-stammen geslagen en heeft ernstige verliezen geleden. Op dit oogenblik is hij te El-Obeid ingesloten.

— Gordon, die sinds eenigen tijd eenzelfde lot omgaat te Khartoem, moet zich in een hachelijke positie bevinden, en heeft gevraagt, dat *Zebehr* hem mocht komen ontzetten. In een volgend nummer zullen wij de quaestie *Gordon-Zebehr* uitvoerig behandelen.

TONKING.— Generaal Millot telegrafeerde den 16n April uit Hanoi: In de nabijheid van *Hong-hoa* ontmoetten wij den vijand en hebben hem geheel verslagen. Na den strijd werd de Citadel van *Phulamtram*, waarheen de aanvoerders van de Zwart-vlaggen gevlucht waren, door ons vernield. Onze troepen marcheeren thans langs den rechteroever van de *Dai*, om den vijand in het zuiden te gaan bedreigen en de moordenaars van de Missionarissen te kastijden.

De Zwartvlaggen hebben zich in Noordelijk Tonking teruggetrokken. 5000 Chineezen en Annamieten, overgebleevenen der verdedigers van Bac-ninh en Hong-hoa, trekken terug naar *Than-hoa*, maar Generaal Delisle is op marsch naar *Nin-binh* om hen in het oog te houden.— Bij de inneming van genoemde Citadel werden 5 Franschen gedood en elf koelies gekwetst. (New-Yorker St.-Zeitung).

Een latere telegram uit Tonking wil ons doen gelooven, dat bij *Hong-hoa* de Fransche veldtocht geëindigd is. Wij wenschen het van harte, maar zeer moeielijk valt het ons, er geloof aan te hechten. Weinig in getal en hoogst twijfelachtig zijn de voordeelen, die deze expeditie tot nog toe voor de Franschen opleverde. Zij hebben hunne vijanden uit eenige sterkten verjaagd en vóór zich uitgedreven; voor eenigen tijd hen uit het oog verloren, om ze plotseling weder strijdvaardig te vinden en nogmaals te moeten verslaan. En nu Generaal Millot over dezen veldtocht schrijft, dat hij geëindigd is, vergeet hij niet er bij te vermelden, dat een 5000-tal vijanden naar *Tan-hoa* zijn teruggetrokken — een evengroot getal als waartegen Admiraal Courbet vóór eenige maanden bij *Song-tay* de expeditie begonnen heeft! „Frankrijk heerscht op dit oogenblik in Tongking zoover (en zal er vooreerst wel niet verder kunnen heerschen dan) zijn kanonnen dragen; het overige behoort aan den vijand". Aldus schreef onlangs een zeer verstandig Fransch dagblad.

Behalve de duizenden Chineezen en Zwart-vlaggen, doorkruisen steeds ook tallooze geduchte rooverbenden het land, die het den Franschen nog lastig genoeg maken kunnen; zoodat het er nog verre vandaan is, dat de Fransche Veldtocht als geëindigd kan beschouwd worden.

NOBO DI COENUCOE.

Nos a ricibi promer carta di Ipi coe *Valencia*, koe a drenta dia Domingoe pasar. Lectornan di "Amigoe di Curaçao" lo lezé coe contentoe. Nos no kier troca ni un palabra den dié. Manera nos a ricibié, nos ta bai comuniké; ma promé mi tien es bonita nobo di coenucoe ainda.

Dia Biernes di semau pasar tabata un dia di contentoe pa puebel di S. Wilibrordo, pasobra nau Pastoor, koe a drenta na Curaçao coe *Oranje Nassau*, a bolbe es dia den su Parochia. Di aleeuw nos por a mira bandera arriba su cas. Apena el a drenta den su coral i el a coeminda hendenan koe tabata wardele, muchanan di school a pidié pa bini, i aí nan a canta un bonita cantica, pa gradici Dios koe nan Pastoor a bolbé. Mi Sjon, bo mesté a mira com e muchanan tabata sinjá; nan a canta bonita i algun di nan a haci nan complement na nomber di toer. Pastoor também a respondé masjar duci i a coerasjá nan di fica bon mucha i di sigi sinja bon pa bira despues hende religioso, bon sabir i bon educado. Nan a priminti coe boz haltoe di haci esai.

Ni un hende a fica cas es dia. Toer a bini pa coeminda nan Pastoor i pa tende nobo, com bon catolicoenan di Hoelanda a corda riba pober puebel di S. Wilibrordo. Ai, mara nos tabatien mas palabra pa gradici tantoe hende, koe manera roemannan berdadera a juda nos Rev. Pastoor Jansen pa bini aki trobe coe tantoe cos bonita i coe un misa nobo, koe segun plan, koe mi a mira, lo bira un di mas bonita di henter Curaçao. Ma pasobra nos no tien palabra di moestra nos gradicimentoenan, toer a priminti di moenstréle na otro manera. Si, lo nos pidi Dios toer dia pa Su santa bendicion lo baha riba nos bienhechor i coe un dia nan ta haja di es, koe nan a doena, cientoe pa un.

Dia Martes toer mucha a haja nan present i a pasa un dia di legría, despues Pastoor a doena nan koffie i cos duci. Mi tien foi boca di Pastoor mees, koe toer limpi, mucha di school ta haja un ó dos bistir.

New-York 13 April 1884.

Mi muy estimado amigoe Cobi.

Dia 2 di April lo mi no loebida nunca, pasobra tabata coe muchoe sintimentoe koe mi a bai foi mi tera. Si, anto Cobi, mi a sinti profundomente es amor koe un hende por tien pa su pátria; un sintimentoe koe mi no por scirbi ni splica mees. Apena nos a sali foi haaf, koe mi a sinta sosegá pa doena libertad na mi pensamentoe i sintimentoenan. Mi tabata manera sool na mundoe, pasobra ainda mi no tabata contra coe ningun di passagero ó empleadonan di vapor, separar foi mi amigoenan i toer mi famía. Poco-poco noche tabata kita foi mi e bista di Curaçao, koe bien liger mi no tabata mira mas. Awor mi ta lamanta pa busca mi kamer i pa drecha toer mi cos, pa pasa un anoche sosegar den mi kooi. Maar conforme mi ta lamanta, mi ta sinti un cos raar den mi, i esai ta haci, koe, manera un hende boerrachoe, mi ta baha foi trapi i ta cai boca abao na suela di kajuit. Despues di a lamanta, mi tabatien mesté di toer mi forza pa mi camna té na mi kamer. Aja mi a bira tantoe enfermoe, koe mi tabata toer indiferente pa bida i pa mortoe. Mi tabata manera desesperar. Bida no tabatien balor mas pa mi. Anto mi tabata comprendé, koe mi tabata marea, a mi, koe semper a cordá, di no marea nunca, pasobra nunca, Cobi, mi a bira duizelig, a mi koe por a subi seroe di mas haltoe sin haja biramentoe di cabez; a mi koe na egercicio di gymnastie por bira mi curpa rond di un paloe mas koe 20 bez, sin sinti nada; a mi koe henter dia sa pasa den *cabaïtoe*, a mi a marea i a marea bon; ma danki Dios, no muchoe largoe! despues di 4 of 5 ora sonjo a cohé mi. Esai a haci mi bon. Ora mi tabata spiertá, vapor tabata caba delanti Puerto-Cabello. Mi a baha aí na tera, ma mi no por doená bo un noticia probechoso di aí. Toer kiko Cobi a contá mi di es lugar ta berde. Si mi no tabatien speranza di mira cos mas bonita koe den es lugar, anto liger lo mi bolbe na Curaçao. Un dia i mei nos a fica na Puerto Cabello. Algun pasagero a barca pa New-York, 15 pasagero 1e. klasse i 10 pa di dos klasse. Danki Dios, koe mi a toema un billete pa promer klasse, pasobra bao di pasagero di segundo klasse tabatien algun koe tabata comporta nan, manera boerrachero noema por haci.

Ora toer tabata na bordo, *Valencia* a sigi su camina. Awor mi tabata coestumar caba coe lama, toch promer ora mi no tabata confiá mi muchoe, p'esai mi a coeminza camna arriba dek, tabata subi i baha trappi di kajuit, pa mira, si berdaderamente mi tabata hajá mi bon salur, i pa mira akí, pa mira ajá toer cos bonita di vapor, pasobra vapor *Valencia* ta un vapor masjar bonita, koe toer pasagero, manera mi a tende despues, ta gabé masjar; i no solamente nan ta gaba boniteza di dié, ma también bon tratamentoe di empleadonan. Poco-poco mi a coeminza conoce pasageroenan, i denter di nan un di nos Sacerdote, koe tabata haci un biaga na su pátria, pa bisita su famía i amigoenan. Cobi, bo ta comprendé, ki contentoe mi tabata di contra coe un di nos padernan, ta pa nos semper un consuelo, un siguranza di hajé na mân, principalmente si nos ta haja na biaga koe ta jeen di peligroe.

Ora mi tabata toema mi almuerzo, mi a contra coe un Spanjool, koe tabata na mesa na banda drechoe di mi. El a conta mi muchoe di Venezuela. El tabatien masjar gustoe di haja un gobiernoe manera na Hoelanda ta, pasobra coe toer es bringamentoe i trocamentoe di president, su tera tabata sufri terriblemente. P'é no tabatien muchoe speranza, koe 30 percent lo baha, maské comercio na Venezuela mees ta sufri bao di es ley terribel. Combersando coe es homber Spanjool, mi tabata tende koe el tabatien idea pa haci biaga via New-York na Francia, di pasa diferente stad grandi di es tera-aí, como: Bordeaux, Parijs, Lion, Marseille, etc. i koe también lé doena un bisita na Roma. Foi-ajá lé pasa seroenan di Zwitserland i Alemania, i ficando un 3 seman na Hoelanda, lé bolbe via América na su tera. Coe contentoe mi tabata tende su idea, koe a combiní mi, i ora mi a propone pa haci es biaga huntoe coenó, nos a bebe nos salur i un bon biaga.

Foi es momentoe mi tabatien mi companjero di biaga, Miguel [bo sabi koe esaí ta meescos koe Maike] Alvarez ta su nomber. Un homber ricoe, ma masjar eenvoudig, koe no tabata stima di gasta toer su placa pa bisti luhoe, ma pa probecha di manera mas útil. Ai Cobi! cuantoe na Curaçao por probecha di es manera mas, coe es koe nan ta gana. Si p. e. nan tabata warda nan placa, manera Cobi i á mi, na lugar di gasta toer na fiesta loco, na bistir riba nan estadoe, anto hopi di nan lo no moeri tan miserablemente; keré mi!

Despues di a bebe un bon biaga i koe nos a combini riba plan, nos a sinta combersa riba diferente cos i también riba religion. O, com mi companjero tabata stima, pa haja libertad di Religion na Venezuela manera nos tien na Curaçao. Com el tabata gaba nos Rey i nos Gobiernoe, mees el tabata gaba toer cos di nos mas koe mi mees, pasobra Cobi, mi no kier bisé ainda tantoe cos, koe libertad di religion ta exigi i koe té awor nan ta ninga nos, ma koe toch poco-poco nos ta spera di haja un dia. Cerca macambá, mi amigoe, toer ta bai poco-poco. E promer dia, koe nos a pasa na vapor, tabata nos regla di toer dia, té ora lo nos jega na New-York. Algun bes nos tabata strobar di sigi es regla pa mal tempoe. Asina, foi 6

di April anoche té na 8 di April nos tabatien un laman borotar; dia sigiente laman tabata mas haltoe ainda. Anto nos tabatien un momentoe di peligroe; tabata nuebe ora di mainta i a bira unbé asina seur, koe nan mester a cende lampi pa nos mira. Anto Cobi, bo mester a mira es hendenan koe ta bofon di Dios, com den es momentoe, nan ta loebida toer locura, toer nan sabiduria infame, pa invoca Dios su Santoe Nomber pa libra nan di peligroe.. Mi a mira un mees, koe bao un kelki di rom ó cognac ningando alma, Dios i su Cieloe, a busca su consuelo cerca nos pader i koe el a pidié pa pidi Dios p'é. Coe toer es mal tempoe, nos no a haja muchoe danjo, afor di un paloe di hiza carga, *out of djip*, diez-cincoe duim diki, koe a kibra; un bela a boela pida pida, koe mi no por a weita ningun kruimtje dié mas. Dia Biernes 10 di April tabata trobé un tempoe bonita, toch terribel frioe. Ai Cobi, com mi pia a pica muchoe! nan tabatien di mester di doena mi bon awa cajente na bottel pa cainta nan.

Toer cos na bordo tabata segun coerazon di hende por desea, manera mi a bisa caba: coeminda, toer cos excelentísimo! ma toch Cobi, denter toer es boeniteza i grandeza mi tabatien falta di mi hamaca, falta di nos coeminda coestumar, foeuchi, guiambó etc., koe mi ta kere, di haja falta di dié durante henter mi biaga. Asina bo ta mira semper, hende tien un ó otro cos di sufri, asina ta nos suerte tantem koe lo nos fica akí bao. Ki duci anto pa nos, koe tien un speranza firme, koe lo nos haja despues un felicidad completo, koe lo no troca nunca!

Ta diez dia largoe koe nos tabata ariba laman. Mardugá di e ultimoe dia (12 April) nos tabata mira tera fo di aleeuw. E tabata leeuw ainda; asina leeuw koe é tabata pareé nos manera un nubia. Ma bien liger nos a jega mas acerca i banda di 6 ora nos tabata mira New-York, Capital di Estados Unidos di Noord-America dilanti nos. Cobi, ki bista boenita, ai! mi tabatien duele, koe bo no tabata huntoe coe mi. Ki grandi es stad ta parce nos dilanti. Nunca mi por a corda, koe mundoe tabata grandi asina, i koe un stad tantoe grandioso tabata den dié. Promer bista a haci mi para stom, i di berde, mi no por a papia ni un palabra. Mi companjero a comprendé mi i el a larga mi algun momentoe den sustoe. Despues di a poesja mi den mi costía, el dici: „Ipi, bon-biní na New-York, bon-biní! bam bebé salur di nos promer biaga." Nos a toema nos laatste salur na bordo di *Valencia*, i despues di a coeminda toer nos conocir i amigoenan di biaga, i di a gradici Captan i otro empleado pa nan bon tratamentoe, nos a baha na tera. Ipi tabata na New-York! Sintimentoe koe a pasa den di mi, ora mi a boeta pia na tera di New-York, capital di Noord-America, mi no por splicá bo. Tantoe boroto, tantoe garosji, tantoe sjouwer, tantoe barcoe, tantoe vapor, tantoe gritamentoe, tantoe carga, tantoe wagen, tantoe sjars, tantoe hende di toer sorto, tantoe di tantoe diferente cos a haci mi wowo ciegoe, mi orea soerdoe; mi no tabata mira ni tende ningun cos klaar. Danki Dios, koe mi tabatien Maike; el a juda mi bon, el a percura pa mi bahul, mi valies, pa toer cos. Ta el també, koe a busca un wagen chikitoe koe jama *cab* pa nos, i a mi, sintando huntoe coe Maike den es cab, tabata bai na nos Hotel. Aki Cobi, mi ta caba mi promer noticia foi America, koe bo por manda na „Amigoe di Curaçao", si bo kier, na forma di un carta ó na forma di un historia; si ta na forma di historia bo por wel scirbi adilanti:

I CAPITTEL.

Biaga di Ipi foi Curaçao na New-York.

Adios! Coemindá toer hende di cas i toer koe lo puntrá bo pa Ipi. Adios!

Bo Amigoe,

IPI.

Artikel mandar.

UN PASTEL.

MUNDOE. — NACEMENTOE. — BIDA. — COMPORTACION. ÁNIMO. CONCIENCIA. REFLEXCION. AMISTAD. INGRATITUD. LUJO. — ORGULLO. — MORTO.

(*Sigimentoe i fin*).

Amistad, ta cual nos meste tien coe toer koe ta digno di dié, i koe nos meste profesé coe sinceridad; pero ¡ki fatalidad! muchoe ta moestra amistad na otro, pero coe aparencia, coe imitacion, coe inconstancia; ¡cuántoe bez si ún ta moestré fiel i constante, mayor parti ta pa motiboe k'é mesté kizás di su arte, su fabor, su conseho, ó cualkier otro casoe koe ta na su interés; ¡ki horror!

Ingratitud, ta e falta terrible koe muchoe tien-é; esaí nos ta mira coe frecuencia, cuantoe bondad ta worde pagá coené; enfin, nos ta mira tantoe abuso n'esaí, koe aunke nos poco huicio por permití-nos describi toer su fáltanan ridículo, anto nunca mes nos lo tien honor di jega na su berdadero fin, i por consigiente, mihó nos keda en profundo silencio.

Luho, ¿ta e ilusion, koe ta haci nos haja prestigio? Nó! alcontrario, sospecha, calumnia, crítica, murmuracion, etc. ¡Cuántoe sacrificio caprichoso di e mal ilusion-aí ta causa vários! ¡Cuántoe fatal consecuencia!

ORGULLO; esaki, tien diferente sorto. Tien orgullo di forza física, di boeniteza, di nacementoe, di rikeza, di sabiduría, di talento, di fama. Orgullo ta un di e debilidadnan di hende, koe muchoe bez ta inspiranos un idea exagerá di nos balor ó importancia personal. Cuántoe di nos, koe sin huzga ni pensa, ta consideré mas aleeuw di lo-ke ta en berdad; esaí no ta nada-mas koe un idea mal fundá ó un inspiracion di locura. Ora nos consideranos un Hércules, cualkier miserable animal ta físicamente mas fuerte koe nos. Cuántoe bez nos ta mira un boeniteza como di Vénus ó di Apolo, awe resplandeciente i poco despues reducí na fealdad mas horroroso, kizás pa estrago di broëra, kizás pa pérdida di cualkier di e ardornonan di su cara, o pa arrugas koe ta pruéba di biheza; espectro encorvá pa tempoe, un boca sin diente, un wowo hundí, un cabez bashí. Muchoe bez un bocki ta mashá apreciá, kizás pa su cásca ricamente encuaderná ó pa su título altisonante, i poco despues toer su boeniteza ta desaparecé por completo. Várius di nos ta consideranos mihó koe los demás, pa motiboe di nos noble nacementoe, ¡locura imperdonable! ¿acasoe nos por yuda, ó tabata coe nos saber di ta jioe di un pobre artesano en bez di un emperador? Mayor parti di nos ta laga rikeza envanecenos; miles ta menosprecia ótro i hasta nan mes famía, p'e rikeza koe Hacedor Supremo ó suerte a protehanan; ¿acasoe rikeza meste dura semper? ¡locura! ¿cuántoe di nos, ayer un Nabad i awé un limosnero! No envanecenos anto pasobra nos ta na mihó posicion koe un otro, koe kizás ta mas digno i merecedor di e rikeza-aí koe nos-mes koe ta engreí-nos coené; cuántoe di nos ta kere koe ta placa ta e virtud di mas noble i poderoso koe nos meste aspirá n'é, i mayoría di nos ta inspirá ciertoe locura, o orgullo di rikeza, nada-mas podeser, pasobra nos ta worde apreciá p'e tesoro mas koe ún koe mercé pa su heroismo, pa su sabiduría, pa su talento o pa cualkier otro di su nobel casoenan; un temblor, un hurcan, o un mínima accion di Dios por tumba toer e rikezanan-aí den abismo di eternidad, i desaparecé toer e falsoe orgullonan-aí. ¿Kiko tá di sabiduría? Millones hombernan di inteligencia superior i di fórza moral extraordinaria, nunca por a alcanza ni di mas mínima capital, i un rústico semi-salbage, un antiguo Martins, koe apenas conoce alfabeto, a poseé mina di oro, i diamante na abundancia. ¿I kiko tá di orgullo di fama? Fama di gloria i ruido di mas brillante ta desaparece den lehanía di tempoe; ¿nomber di e célebre Platon, di e instruído Aristóteles, di e profundo pensador Newton ó di e gran Napoleon, ta resoná awé como ántes? Orgullo di balentería, di sabiduría, di talento, no ta nada mas koe realce di nos existencia. Tien un berdadero orgullo, i si nos kié tien-é, nos meste hacinos digno di nos existencia, nos meste procura di tien semper un sintimentoe puroe i libre di toer e diticultadnan koe pa consecuencia ta trece arrepentimiento i intrankilidad den reposo di nos alma; esaí ta e berdadero orgullo koe nos meste tien: ¿i siendo nos ta sintinos digno di esaí, nos por laga di ta berdaderamente orgulloso? ¡Laga anto, toer e orgullonan falsoe bai como aire, i koe cada sintimentoe, cada aspiracion sea noble i digno di nos siglo presente koe no ta sin hopi remedio di civilizacion, di recurso pa nos bien moral i intelectual. Si nos pensa coe atencion, anto nos no ta ser nada-mas sino humilde manera Sábiosnan. Humildad ta un sintimentoe di respect pa berdad di nos miserable condicion, único koe ta na harmonia coe nos existencia vernicular.

Morto, ¡ata e fin berdadero! ¡e último tributo koe tardi o tempran nos tien di paga! ¿Kiko ta sirbinos n'e momento-aí e mayor boeniteza, e rikeza mas cortehá, e instruccion mas amena i profunda, e talento mas afortuná, e fama mas ruidosa i di mas esplendente gloria? ¿Kiko lo sirbinos e ora-aí nos figura agradable, nos presencia famoso, nos rikeza opulenta, nos cuna mas brillante i ilustre, fama di nos talento ó brillo di nos gloria? ¿Kiko ta n'e instante-aí di un Neron, di un Calígula, di un Heliogábalo, di un Washington, di un Napoleon, di un Victor Hugo? ¡Nada, nada-mas sino un cadáver! E balentería, e crueldad, e forza, e boeniteza, e sabiduría, ya n'e instante-ai ningun no ta existí mas; e ora-ai tal curpa lo no ser nada-mas sino alimentoe di gusano.

¡Nos lo considerá awor nos tristes debilidadnan, nos miserables dolencias, nos ridiculeznan o defectos monstruosos? ¿Kiko lo nos bisa di nos envidia i di nos cruel ambicion?

¡Laga anto, koe nos sigi e pobre consehonan-aki-den como un deber! ¡laga nos keda semper firme na nos religion, koe ta máma consoladora na ora di nos tristeza, koe al-fin, despues di e instante terrible-aí, nos lo por alcanzá i goza na gloria celestial!

N.

" Impr. de la Libreria " de A. Bethencourt